

Za poduk in kratek čas.

Naš domači regiment števil 47.

VI. Preden zgodovino slavnega našega regimenta nadaljujemo, treba popraviti pomoto, ki se je zadnjič vrinola. Ne meseca junija, ampak julija topli so se naši vojaki s Pijemontezom okolo Sone, Somme campagne in Custozze. Dnevi so pa resnično nastavljeni. Po tem takem so naši dne 25. julija 1848 pijemontezkega kralja hudo sklali pri Custozzi, dne 26. julija pa za njim prodirali čez vodo Mincio. Tukaj postavijo se pa v hribih med Vallegio do Volte zbegani Pijemontezi še enkrat v bran, prav togotni, zdvojeni in jezni. Vendar zgodovinske skušnje učijo, da zmagonosne armade ni lahko ustaviti. Tako bilo je tudi tukaj. Naši regimenti praščijo naprej, kakor razjarjeni levi, vsako silo premagajo; vedno dalje tiščijo sovražnika nazaj. Pri našem regimentu odlikuje se posebno nadlajtnant Križ. Narednik Jožef Razgan vdere v neko zašancano hišo in vjame 12 mož. Vojaki Martin Prisljan, Jožef Potočnik, Jožef Kovačec, Jožef Poljak, Jurij Zagodej priborijo si srebrne svetinje. Proti večeru vlomijo po sili naši Slovenci zraven Hrvatov in Tirolcev v mesto Volte, ki je imelo vhode z barikadami, t. j. mnogovrstno ropetijo na kup zmetano popolnem zaphane. Nekaj hiš vzamejo naši, v drugih pa se drži sovražnik. Strašno bojevanje traja celo noč. Ob ranem jutru prisopiha brigada knez Schwarzenbergova in pomaga sovražnika vrči iz mesta tavun na planjavo proti Cremoni. Naši Slovenci so brzo sovražnikom za petami in vjamejo marsikterega opešanega Pijemonteza. Tukaj slavno obnašali so se vojaki slovenski: Matija Fijavš, Simon Damiš, Simon Duh in Jurij Pirtošek. Zmagonosna armada podi sedaj sovražnika pred seboj ter dospe 31. avgusta v Cremono, 3. septembra v Lodi in 6. sept. obhaja grof Radecki slovesno svoj vhod v prelepi Milan ali Mailand, od koder je pred pol letom bežati moral.

Pijemontezki kralj je ponudil in dobil na 6 tednov primirje proti temu, da se popolnem umakne iz Lombardije čez reko Ticino v svoje dežele nazaj. Iz Milana bil je 1. in 2. bataljon našega regimenta poslan proti Bresciji in ko se je ta udala v planine proti Švici, da zapodi Garibaldi in njegove vstaše čez mejo. To se je tudi precej in srečno završilo. Sovražnik je urno pete pobiral pred našimi; le pri Murrasoni pride do male praske. Vojak Jurij Vohel trči na več konjenikov, kmalu ustrelji jednega s konja druge pa z bajonetom prežene. Sedaj pribiti več naših in jo vderejo za sovražniki. Na stezi v Bizzozero jih več postreljajo in 40 vjamejo z Garibaldijevim lepo osedlanim konjem vred. Tega prodajo za 970 belih dvajsetic, katere med vojake prvega bataljona razdelijo. Jurij Vohel, Valentin Krašovec, Franc Smodej, Franc Vrložnik, Jarnej Butolen dobijo srebrne svetinje.

Po dokončanem bojevanji ob Švicarskeji meji vrne se ves regiment v Milan, samo grenadirji so še dalje v Veroni in pozneje v Cremoni. Meseca oktobra naznani grof Radecki žalostne dogodke na Dunaji in Ogerskem. Ostuden punt je nastal v glavnem mestu cesarstva. Mili cesar Ferdinand I. bil je prisiljen zapustiti Dunaj, kder je puntarska nemško-liberalna druhal grozno ubila vojnega minisira felzeugmeistra grofa Latourja. Cesar je odpotoval od vovakov varovan na Tirolsko. Ob istem času so pa tudi Magjari pod vodstvom znane Košuta cesarju odpovedali zvestobo in pokorščino in pričeli grdoben punt. Cesarskega komisarja grofa Lamberga so na budapeštinskem mostu zaklali.

Tolike homatije so dobro srce cesarja Ferdinanda I. tako užalile, da je dne 2. decembra 1848 vladarstvo položil, zapustivši cesarstvo sinu svojega brata, sedaj slavno vladajočemu cesarju Francu Jožefu I., ki je takrat bil komaj 18 let star. Toda s pomočjo zveste mu armade, posrečilo se mu je, punt zatreti in sovražnike povsod premagati. Na Italijanskem najkrepkejša podpora bil pa mu je slavni grof Radecki.

Primirje s pijemontezkim kraljem podaljšalo je se večkrat. Ta čas je porabljal kralj v to, da se za novo vojsko pripravlja. Ali tudi grof Radecki je svojo armado pomnoževal, kolikor najbolj mogoče. Kmalu nabere 120.000 mož in 340 kanonov. Tako preide mesec januar in februar l. 1849. V Mariboru so nabrali 5. bataljon, 12. divizijo pa odposlali v Gjur na Ogerskem.

Bilo je na Gregorjevo, ko v Milan do palače, kder stanuje grof Radecki, prijaha nek višji oficir pijemontezki ter napove ob 2. uri popoldne vojsko. Grof Radecki naznani to hipoma vovakom in sklene takoj pričeti boj. V krepkem vojniškem ukazu ohrabri vojake za novo krvavo delo ter jih pelja k novim zmagam!

Naš regiment je takrat imel 5 bataljonov, grenadirsko divizijo in 1. bramovski bataljon. Pri grof Radeckijeveji armadi službovali so 1. bataljon (oberstlajtnant Jan. Steinberg, nadlajtnant Jožef plem. Latterer, lajtnant Jurij Vogrin), 2. bataljon (major Al. Fürst), 3. bataljon (major vitez Fr. Föderberg) in 1. bramovski bataljon (major Franz plem. Latterer, lajtnant Franz plem. Latterer mlajši, Anton Beljak). Vsi 4 bataljoni so bili pri II. vojniškem oddelku pod vodstvom ostrega generala d'Aspre, pri diviziji grofa Schaffgotscheja in brigadi, katero je vodil obrist regimentov sam, hrabri baron Bianchi. Tota brigada imela je še dodeljeno divizijo husarjev od 7. regimenta in raketno baterijo. Kot regimentni kaplan služboval je krepki in pogumni č. g. Franc Lovrenčič in kot adjutant nadlajtnant Franc Ilešič, doma iz Vilovlaka pri Ptuj. Tako je bila Radeckijeva armada pripravljena na boj!

Vselej občudovan pa bode slavni oča Radecki zavoljo duhovitega svojega vojniškega črteža, po

katerem je sklenil sovražnika prejeti. Po tem črteži bila je pijemonteška armada sprva prevarjena, potem na sredi predrena, od desne jene strani zasežena in pri Novari potolčena, to pa v kratkih 12 dneh.

Prve dni po napovedi nove vojske pomikala se je vsa naša vojska od Milana nazaj v Lodi. Sovražniki so mislili, da se jih naši bojijo in toraj uže bežijo. Zato tišči pijemonteški kralj nad Navaro proti reki Ticino, da bi zopet prišel v Milan. Ali to je bilo njemu v pogubo. Kajti grof Radecki krene od steze iz Lodi v Pizzighetone naglo na vkreber proti zapadu in stoji na sv. Jožefovo v Paviji tik skrajne meje pijemonteške. Skoraj vsa armada je zbrana in ko v zvonikih odzvoni opoludne, gromijo naši bataljoni, naši švadroni, naše baterije po mostih čez reko Ticino v pijemonteško deželo. Oficirji in vojaki so sedaj spoznali, kam meri junaški vojsko-vodja s svojim izvrstnim vojniškim črtežem. To jih navduševlja. Vsak čuti, da ga vodi krepka roka, prebrisana glava.

Sprva trči naša armada le malo kde na sovražnike. Zato prodira naglo naprej kraj reke Po blizu do Sartirane. S tem pa je uže bila vsa sovražnikova sila, kolikor nje še je bilo unkraj reke Po, zlasti v močnej trdžavi Aleksandriji, odrezana od kralja, ki je pri Magenti začel prehajati v Lombardijo. Ko pa sliši, da je Radecki mu uže na desnej strani za ledjem, prestraši se močno in hiti nazaj proti Novari, da bi mogel uiti v Turin pa ni več mogoče. Radecki ukrene od reke Po proti severu, premaga sovražnike pri Mortari in jih naglo tišči proti Novari. Dne 23. marcija 1849 ob 10. uri predpoldnem trčijo tukaj naši na 60.000 Pijemontezov, ki imajo 122 kanonov, dobro nasajanih pred mestom. Kralj sam komandira. Začne se odločilna bitka pri Novari. (Dalje prih.)

Smešnica 33. Krčmar zagodrnja prav hudo, ko vidi, da mu jeden izmed pivcev skoraj vse žveplenke pozdruga, pa si vendar svojega ostanka od viržinije ne more prižgati. „Veste kaj“, mu naposled reče, „drugokrat prinese žveplenke seboj, a cigaro dobite od mene zastonj“.

Razne stvari.

(*Svitli cesar*) so zopet 8000 fl. darovali po toči oškodovanim v okrajih: Ptuj, Ljutomer, Maribor, Brežice, Celje, Lipnica, Gradec, nemški Landsberg, Feldbach, Liezen in Murau.

(† *Umrla*) sta č. g. Peter Cizej, župnik v Reki, 60 let star, in č. g. Mihal Lapuh v 77. letu svoje starosti v Gradci ravno na den sv. Lovrenca, ko bi imel obhajati zlato sv. mešo.

(*Mariborska hranilnica*) tudi ne tirja vplačevanje obrokov za poravnanje dolžnega kapitala. Dolžniki morajo pa za to prositi.

(*Slovensko društvo*) bode kmalu in več po-verjenikov naznanilo, da se društvo hitrej ko mogoče razširi.

(*Reguliranje Mure*) ogleduje dotična komisija dne 18. avgusta od Lipnice do Cmureka in 19. avg. od Cmureka do Radgone.

(*Zahvala*). Slavna družba sv. Mohora je podarila blagodušno za šolsko bukvarnico pri sv. Florijanu v Doliči 32 knjig, za kar jej šolsko vodstvo izreka javno zahvalo.

(*Služba živinozdravnika*) v Mozirji je razpisana s plačo 600 fl.

(*Ptujski nemčurji*) so zelo zdvijani; sedaj pobirajo podpise za prošnjo, naj deželni šolski svet prestavi učitelja Arnharda, Nemca, in Romiba, Slovenca, ker nečeta v prusko-nemški rog trobiti, ampak se vselej obnašata po načelih pametnega odgojevanja šolske dece.

(*Narodnjaki ljubljanske okolice*) volijo dne 22. avg. deželnega poslanca namesto umrlega dr. Bleiweissa. Lepo je, da izvolijo sina ranjkega domoljuba in v sinu častijo očeta.

(*Slatina*) dobi 1. oktobra t. l. novega ravnatelja s plačo 3000 fl. in drugimi dohodki.

(*G. Ihne zopet zaprt*), ker ga zaradi tatbine in goljufije toži g. Sarg v Zidanem mostu.

(*Zavoljo griše*) morali so šole v Velenji zapreti.

(*Celjanka*) je zopet preveč svoja liberalno-freimaurerska usta odprla, ter so jo pograbili. Veliko čudo! Moralo je uže precej robato biti, kar je „Cillier Zeitung“ od sebe dala.

(*Celjskega „Bauernfängerja“*) v slovenski kožuh zavitega „Kmetkega prijatelja“ (?) slovenski kmetje marljivo pošiljajo nazaj. Tako je prav. Nemčursko smet naj nemčurji berejo ali drugače rabijo.

(*Nov slovenski regiment št. 87*) sestavi se dne 1. oktobra t. l. v Celji iz 5. bataljona graškega, mariborskega in celovškega regimenta in 35 lovskega bataljona. Število slovenskih regimentov sploh se pa letos pomnoži za 2.

(*Dražbe*). 19. avgusta: Janez Črnelič v Turnovci 911 fl.; Fr. Šetinc v Brežicah 2391 fl.; 23. avgusta: Liza Arlič v Sočki 726 fl.; 25. avgusta: Fr. Dovnik v Rušah 1320 fl.; V. Kozel v Dravcih 1668 fl.; Treza Kotnik v Konjicah 620 fl.

Loterijne številke:

V Gradci 12. avg. 1881:	42, 59, 5, 12, 50.
Na Dunaji „ „	64, 31, 53, 15, 58.
Prihodnje srečkanje: 26. avgusta 1882.	

Popravek in izjava.

Uredništvo „Slov. Gospodarja“ prekliče dopis v št. 25. „Slov. Gospodarja“ od 22. junija 1882 „Iz Rihtarovec pri Kapeli“, v njegovi celoti kot neresničen, kolikor zadeva župana rihtarovskega g. Franca Vaupotiča.